

Sähköisen asiointitunnuksen (SATU) hyödyntäminen rinnakkaisena yksilöintitunnuksena

HETUn uudistamishanke, johtoryhmä 14.4.2021

Taustoitusta: uusi yksilöintitunnus

- Henkilötunnuksen uudistamishankkeessa asettamispäätöksessä yhdeksi tavoitteeksi asetettu
  - ” Luoda edellytykset uuden yksilöintitunnuksen käyttöönottamiseksi. ”
- Tarkoituksena on luoda nykyiselle henkilötunnukselle **rinnakkainen** yksilöintitunnus, jota voitaisiin hyödyntää esimerkiksi erilaisissa sähköisen asioinnin käyttötilanteissa sekä tietojen vaihdossa henkilötunnuksen sijaan
- Nykyinen henkilötunnus on ensisijainen yksilöintitunnus
- Uuden yksilöintitunnuksen käyttöä ei edellytetä, mutta se olisi mahdollista heti käyttöönoton jälkeen
- Hankkeen aikataulun mukaan uuden yksilöintitunnuksen käyttö voisi alkaa 2023.
- Tekniselle työryhmälle annettu tehtäväksi määritellä uuden yksilöintitunnuksen tekniset vaatimukset (ml. sen muoto)

Taustoitusta: uuden yksilöintitunnuksen ominaisuuksia

- Pakolliset vaatimukset:
  - Pysyvä tunniste
  - Ei sisällä tietoja henkilön ominaisuuksista
    - Yksilöintitunnus, josta ei itsessään voi päätellä mitään
  - Riittävästi merkkiavaruutta (ei voisi loppua kesken)
- Mahdollisia vaatimuksia:
  - Julkinen tunniste?
    - HETUn kohdalla ongelmaksi on muodostunut sen käyttö ”salaisuutena” (jota se ei ole), jonka tietämällä voi tehdä asioita
    - Jos tunnus olisi lähtökohtaisesti julkinen, se ”pakottaisi” rakentamaan käytännöt sellaisiksi, että pelkällä tunnisteella ei voi tehdä mitään.
  - Ei helposti muistettavissa?
    - Ei pyritä tekemään tunnisteesta helposti muistettavaa
    - Tunnuksen muistettavuus voi ohjata vääränlaiseen käyttöön (Vrt. HETUn käyttö tunnistautumisen välineenä)

Sähköinen asiointitunnus - SATU

- Väestötietojärjestelmässä on tallennettuna kaikille identiteeteille SATU
  - Massaluonnin yhteydessä kuolleena olleille identiteeteille ei luotu SATUa
  - Yhteensä n. 7 miljoonaa
- Tunnus on yhtä yksilöivä kuin HETU ja luonteeltaan pysyvä
  - Vaihtaminen mahdollista samoilla periaatteilla kuin HETU:kin ja HETU vaihdon yhteydessä
- Juridisessa mielessä SATU:ja ovat vain ne tunnukset, jotka on aktivoitu kansalaisvarmenteen tai mobiilivarmenteen rekisteröinnin yhteydessä.
  - Ei aktiivisia SATU:ja laissa kutsutaan ”Teknisiksi tunnistetiedoiksi”
- Tekniseltä työryhmältä pyydetty selvitystä siitä voisiko SATU:n käyttöä laajentaa ja käyttää sitä uutena yksilöintitunnisteena

Sähköinen asiointitunnus - SATU

- Määritelty lainsäädäntöön (Väestötietolaki) 1999
- Valtionhallinnon sähköisen henkilökortin käyttöönoton yhteydessä
  - HE 192/1998: ”sähköinen asiointitunnus on numeroista ja tarkastusmerkistä muodostettu tietojoukko, jonka avulla yksilöidään varmennetun sähköisen asioinnin osapuolet. Luonnollisen henkilön sähköinen asiointitunnus ei sisällä henkilöön liittyviä tunnistetietoja.”
- Nykyisin: Laki väestötietojärjestelmästä ja Digi- ja väestötietoviraston varmennepalveluista 661/2009
  - Erityisesti 62 §, 63 § ja 64 §

Sähköinen asiointitunnus - SATU

- Sähköinen asiointitunnus on muotoa NNNNNNNNT.
  - NNNNNNNN=numero väliltä 10000001-89999999.
  - T=tarkistusmerkki, joka muodostetaan samalla menetelmällä kuin henkilötunnuksen tarkistusmerkki, numero 0-9 tai iso kirjain joukosta ABCDEFHJKLMNPRSTUVWXY.

Sähköinen asiointitunnus – SATU

Nykyinen käyttö

- Nimi kuvaa tunnuksen käytännön käyttötarkoitusta heikosti
- Nykytilassa SATUn käyttö sidottu varmenteisiin (DVV:n henkilövarmenteet + operaattorien mobiilivarmenteet)
  - Varmenteella SATU yksilöi varmenteen haltijan
- SATU:n luovutus sidottu varmennekäyttöön (ei välity tietopalveluiden kautta pääsääntöisesti)
- SATU julkisesti nähtävissä varmennehakemistosta (jos henkilöllä on käytössä esim. hst-kortti)

SATU – käyttö uutena yksilöivänä tunnisteena

- VTJ:n (ja henkilövarmenteen) kontekstissa se on sitä jo.
  - Käytännössä 1:1 alias henkilötunnukselle ja prosessit käsittelyyn olemassa
- Ulospäin esiintyy kuitenkin vain varmenteen yhteydessä ja siinäkin kontekstissa rajatusti. Esim. suomi.fi –tunnistus välittää HETUa asiakkaille kansalaisvarmenteen tunnistustapahtuman yhteydessä (ts. se ei käytännössä päädy asiakasjärjestelmiin, eikä sitä voida käyttää yksilöivänä tunnukseksi tietojärjestelmien välillä)
- SATU:ja rajallinen määrä: max 100 miljoonaa nykyisellä merkkimäärällä tai 80 miljoonaa (jos nykyistä laskentatapaa ei muuteta), käytetty 7 miljoonaa
  - Tunnusten määrä nykyisiin tarpeisiin riittävä, mutta uutta tunnusjärjestelmää pitäisi miettiä satojen vuosien aikaperspektiivillä
  - Jos SATU:n käyttöä päätettäisiin laajentaa, kannattaisi pohtia merkkimäärän lisäämistä samassa yhteydessä

SATU – käyttö uutena yksilöivänä tunnisteena

- SATU julkisesti saatavilla, tästä erilaisia näkemyksiä:
  - Jotkut pitävät ongelmana suhteessa käytön laajentamiseen (vrt. HETU)
  - On myös näkemyksiä siitä, että yksilöintitunnuksen pitäisi ollakin lähtökohtaisesti julkinen (ehkäisi vääränlaisten prosessien syntyä)
  - Jos tunnus mielletään salaiseksi, kasvaa riski sille, että sitä käytetään ”salasanana”
- Käytön laajentaminen vaatii lakimuutoksia (aktivoitikäytännön muuttaminen, tietojen luovuttamisen pykälät)
- Tietopalveluista pitäisi palauttaa halukkaille tietoa (tämä kaikissa uuden tunnisteiden skenaarioissa)

Vaihtoehdot: Otetaan SATU käyttöön uutena yksilöivänä tunnisteena

- Miksi:
  - Tunnukset on jo olemassa ja on mekanismit niiden hallintaan
  - ”Nopeasti valmista” (Työmäärä todennäköisesti lyhyellä tähtäimellä pienempi kuin vaihtoehtoisessa ratkaisussa)
  - Joillekin käyttäjille jo tuttu asia
- Miksi ei:
  - SATU vakiintunut jo toiseen käyttötarkoitukseen (käyttö vähäistä, mutta suuriin prosessimuutoksiin ja riippuvuuksien hallintaan sisältyy riskejä)
  - Tunnuksia rajallinen määrä (riittävästi toki pitkäksi aikaa, mutta..)
  - Kun luodaan uutta tunnusjärjestelmää, olisi helpompi lähteä puhtaalta pöydältä
  - Yhteensopivuus tulevaisuuden identiteetinhallintaratkaisuihin epäselvää

Vaihtoehdot: Ei käytetä SATUa, vaan luodaan uusi tunnus HYT (Henkilön yksilöintitunnus)

- Miksi:
  - Mahdollisuus huomioida kunnolla tarpeet ja tehdä kestävä ratkaisu pitkälle tulevaisuuteen
  - Helpompi huomioida nykyisten tunnisteiden puutteita
  - Ei yhtä suurta väärinkäsityksen vaaraa, koska ei tarvitse muuttaa nykyistä prosessia (vrt. SATUn varmennekäyttö)
  - Pienemmät järjestelmämuutosriskit
  - Helpompi rakentaa ja tehdä muutoksia siten että nykyiset prosessit säilyvät muuttumattomina
- Miksi ei:
  - Kolmas rinnakkainen yksilöivä tunnus lisää ylläpidollista ja hallinnollista taakkaa
  - Työmäärä todennäköisesti jonkin verran suurempi

Päätösesitys

- Jatkovalmistelussa määritellään henkilön uusi yksilöintitunnus (HYT). Ei hyödynnetä SATUa uuden yksilöintitunnuksen roolissa.

DIGI- JA VÄESTÖTIETOVIRASTO

dvv.fi